

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р. Димитър Момчилов Момчилов

за дисертационния труд на

РОСИЦА ВАНОВА БОЯДЖИЕВА - ВЪЛЕВА

докторант на самостоятелна подготовка в НБУ, Департамент „Музика“

на тема

„Дуетът флейта-туба:

изпълнителски възможности и репертоар“

**за присъждане на образователната и научна степен „доктор”,
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство**
научен ръководител: проф. Елисавета Вълчинова-Чендова, д.н.

Докторантката Росица Иванова Бояджиева-Вълева е основателка заедно с тубиста Николай Темнисков на първия български „Дует флейта-туба“. Концертирайки у нас и в чужбина с разнообразни програми тя си е изградила богат изпълнителски, сценичен и репертоарен опит, опознала е непосредствено всички специфики и проблеми на необичайния ансамбъл. В качеството си на солистка и организаторка, тя се грижи за развитието му както по отношение усвояването на съществуващия до този момент репертоар, така и за създаването на нови, предимно български творби. Полага усилия за представянето им пред различна публика, с което ансамбълът да реализира възможностите си и да допринесе за обогатяване на музикалните възприятия на съвременниците ни чрез нова художествена образност, обогатена звучност и новаторски технологични находки по отношение на музикалните идеи.

Обект на дисертационния труд е неразработена за музикалната наука тема, свързана с различни музикалноизпълнителски и музикалнокултурни приложения. Камерната формация дует флейта-туба в световен план е едно сравнително ново явление, което все още не е намерило широко място в разработките на съвременната музикалната наука. Ето защо докторантският труд на Р.Бояджиева се явява необходим като първа българска научна разработка, даваща сериозно познание на тази тема. Благодарение на натрупания си изпълнителски опит в дуета с г-н Темнисков, тя има основание да сподели наблюденията си върху изпълнителските специфики, трудности и проблеми, явяващи се и при овладяването репертоара, и при функционирането на концертния ансамбъл. Освен това за нуждите на своята докторска дисертация докторантката е ползвала информация, получена чрез проучване на наличната

съвременна теоретична база и съществуващите изпълнителски тандеми по интернет и чрез лични професионални контакти.

Научното изследване на Росица Бояджиева е представено в увод, три глави и заключение, на 208 страници.

В ГЛАВА ПЪРВА, за да обясни появяването на такъв необичаен ансамбъл като неслучайно явление, докторантката подлага на анализ своята научна хипотеза за налични обективни предпоставки, извикали го на световната сцена (САЩ, Франция, Русия, Хърватия, България, Оман, Германия и др.) и убедително я защитава. Склонен съм да се съглася с нейния извод, че основната причина за появяването на този необичаен дует е стремежът на съвременния човек към „овладяване на нови звукови пространства“, разбирано като дуетът флейта-туба третиран като един общ дует-инструмент, при което той става средство за постигане на ново звуково съдържание, нови естетически виждания, обогатена художествена изразителност и емоции.

Считам, че в ГЛАВА ПЪРВА докторантката е изпълнила целите и задачите, които си е поставила - да даде панорама на причините, същността, състоянието и ползите за обществото от развитието на този сравнително късно появил се състав – дует за флейта и туба, създаден под влияние на нови естетически потребности. Потвърждава се изходната ѝ хипотеза, че дуетът флейта-туба е развиваща се камерноансамблова сфера, която непрекъснато разширява периметъра си на разпространение.

Целите и задачите на авторката в ГЛАВА ВТОРА са били да издири, опише и каталогизира съществуващите произведения за дуета - флейта и туба, написани през периода от възникване на първите дуети през 60-те години на XX в. до днес. Творбите тя е намерила по налични записи или ноти. Критериите ѝ за подбор са логични и верни: творбите да са за дуетен ансамбъл, източниците на информация са печатни издания, ръкописи, записи, сведения от концертни програми и други обективни носители, не са прилагани жанрови и стилови ограничения. За реализацията на поставените задачи са издирени транскрипции и оригинални произведения за дует флейта-туба. Посочени са автори и заглавия от чуждестранната музикална практика, представен е репертоар, създаден и/или изпълнен в България. Изследователката представя като доказателства публикувани в интернет ноти и линкове с видеоизпълнения в You Tube.

Намирам, че целта и задачите от глава ВТОРА са се наложили съвсем основателно, тъй като без информация за наличния целокупен репертоар в световен план, не би могъл да функционира ни един камерен ансамбъл, който именно чрез репертоара си става носител на нов, богат и вълнуващ, музикален свят за своята публика. За дуета флейта-туба създаденият репертоар все още не е голям и известен, ансамблите се нуждаят от информация, а музикалната наука - от достатъчно пълна научна база. Създаването на дуета Бояджиева-Вълева - Темнисков не само обогатява българския културен живот, но и става причина за мотивиране на чуждестранни и български професионални композитори да създадат нови оригинални творби за него, което е българския принос към развитието на новото камерно изкуство. Дисертантката съобщава, че чуждестранните автори на дуети за флейта и туба най-често са изпълнители - тубисти или тромбонисти т.е. непрофесионални композитори.

В резултат на своите търсения докторантката е представила в научния си труд нови творби за дует флейта-туба - общо 49 на брой като 25 от тях са от български автори. Очевидно наличието на дуетния ансамбъл Бояджиева-Вълева -Темнисков и неговата концертна дейност са естествен стимул за създаването на нови български произведения за него. Не случайно новите творби са написани в периода от съществуването на дуета -2009-2016г. От тях 20 български произведения вече са имали своята премиера. Според Р.Бояджиева-Вълева новият репертоар от български композитори не е продиктуван от стремежа към промяна на статута на тубата (което е валидно за чуждестранните творби), а е резултат от интереса на композиторите към оригиналния ансамблов тембър.

Целите и задачите на ГЛАВА ТРЕТА са да бъде защитена научната хипотеза, че „репертоарът за дуета флейта-туба е многообразен и притежава голям потенциал за развитие на музикантите от техническа, теоретична, комуникативна и артистична гледна точка“. Включени са обстояйни анализи върху интерпретаторските въпроси на 24 броя оригинални творби, написани специално за дуета „Бояджиева-Вълева – Темнисков“. Познавайки отблизо творбите като непосредствена изпълнителка, запозната с творческите намерения и изисквания на композиторите, Бояджиева-Вълева е в състояние да предложи адекватни решения на проблемните моменти, свързани с интерпретаторските и изпълнителските задачи за постигане на завършен художествен резултат в изпълнението на творбите. Тя прави формални и структурни анализи, посочва компетентни решения на голям брой изпълнителски предизвикателства. С професионална компетенция са изследвани изпълнителските задачи в партията на флейтата, правилно са посочени проблемите и модерните изпълнителски техники, с които трябва да се справи тубиста, дават се ефективни решения за преодоляване на ансамбловите трудности при творческото взаимодействие между двата инструмента.

Многопосочното естество на дисертационния труд: доказване съществуването на новата ансамблова формация в международния музикален живот, разкриването на нейната същност, издирване на информация и осветяване на функциониращи изпълнителски ансамбли-дуети флейта и туба в световен план, описване на съществуващия репертоар, анализиране на значителен брой творби от гледна точка на художественото им съдържание и особено от гледна точка на изпълнителя и интерпретатора-флейтист, посочване на специфичните ансамблови задачи, трудности, проблеми и преодоляването им, извеждането от всички подробности на генерални изводи, изисква прилагането на множество научно-изследователски методи. Приложени са интердисциплинарни подходи – емпиричен, аналитичен, индуктивен и др., диагностичен, херменевтичен, дескриптивен и др. методи, уебметрия и др., а за изясняване на художественото съдържание се прибегва и към термини от литературата, живописата и философията.

Приемам като верни и убедителни приносите посочени от докторантката. Тя е изнесла и необходимия брой концерти с нова програма и премиерни изпълнения на творби, което е изискване по изпълнителската докторантура.

Докторантката има 5 публикации по темата в издания на НБУ, списание „Музикални хоризонти“, както и участие с доклад в интернет-конференция Москва, Институт „Гнесини“. Чрез тях и чрез докторския си труд, тя допринася за разпространението на нова научна информация, неизвестна или недостъпна за мнозина.

За концертната практика теоретичният ѝ труд може да бъде основа за нови творчески търсения, както и да даде отправни точки към различни приложения и активности в редица сфери от обществения и музикалния живот. Докторският труд на Росица Бояджиева-Вълева ме убеждава колко многостранно може да бъде приложението му и колко точен е изводът ѝ, изказан още в глава Първа: „Дуетът открехва нова врата в камерното музициране пред композиторите, изпълнителите, музиколозите, педагозите и публиката“.

Считам, че дисертацията на Р.Бояджиева на тема **„Дуетът флейта-туба:изпълнителски възможности и репертоар“** попълва познанията на музикалната наука, осветлявайки многостранно въпроси, свързани с появяването, спецификата и развитието на една нова, не масово разпространена камерна формация, която напредва по своя път в световната музикална практика. Дисертационният труд има ценна научна и приложна стойност и може да бъде база за бъдещи изследвания по темата.

Поздравявам дисертантката и научната ѝ ръководителка за успешното изследване и разработка, за добрата организация и представяне на събрания материал, за сериозното му анализиране, за осмислените и логични изводи.

Оценявайки високо докторския труд **„Дуетът флейта-туба:изпълнителски възможности и репертоар“**, предлагам на уважаемото научно жури на **РОСИЦА ИВАНОВА БОЯДЖИЕВА – ВЪЛЕВА** да бъде присъдена образователната и научна степен **„ДОКТОР“**.

Септември
2016г.

проф. д-р Димитър Момчилов